

Politică și Filoctet și destin

FILOCTET de Sofocle. Traducerea: George Fotino • TEATRUL NAȚIONAL din BUCUREȘTI • Data reprezentației: 24 ianuarie 1998 •

Regia, versiunea scenică și ilustrația muzicală: Andreea Vulpe •

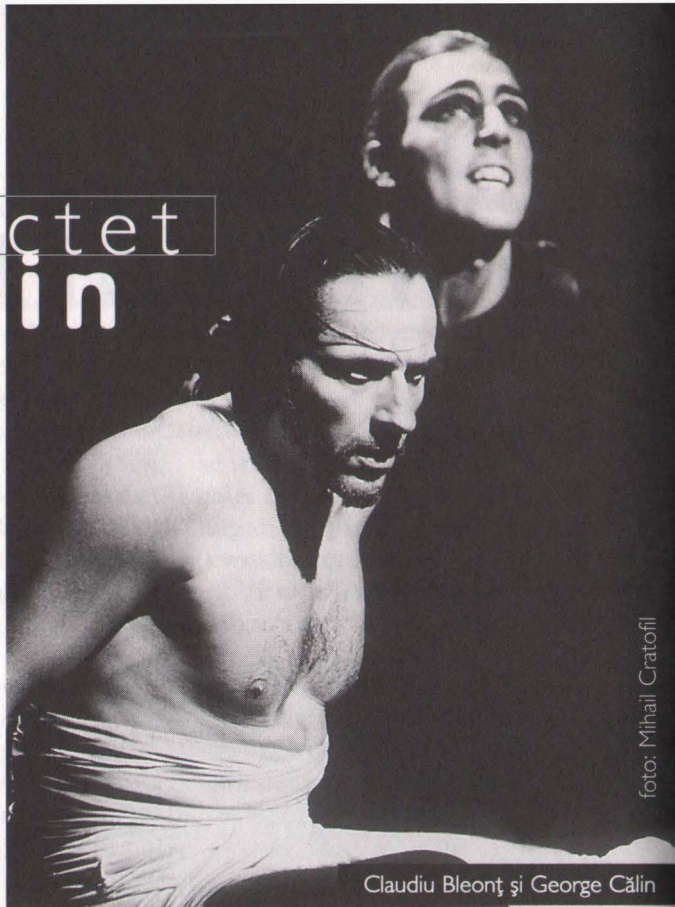
Scenografia: Oana Botez • Coregrafia: Roxana Colceag • Distribuția: Claudiu Bleonț (Filoctet), Florin Zamfirescu (Odiseu), George Călin (Neoptolem), Mircea Anca (Heracles), Marius Gălea ("Negustorul"), Gabi Costea (Corifeul), Vlad Jipa, Silviu Birș, Nicolae Nastasia, Mircea Gheorghiu, Marius Tudor, Valentin Potrivitu (Corul).

Napoleon, primul erou tragic al modernității, obișnuia să spună: "Nu-mi vorbiți de destin ! Politica este destinul". La fel s-ar fi putut exprima și Odiseu, eroul lui Sofocle din **Filoctet**. Politician prin excelență, Odiseu este gata de orice **volte-face** în numele unui pragmatism care prețuiește doar interesele momentului. El îi îndemnează pe ahei să-l abandoneze pe Filoctet în insula Lemnos atunci când acesta devenise o povară prin mirosul pestilent al răniilor sale. Tot el și-a asumat sarcina de a-l readuce pe Filoctet în sânul "coalitiei" când a apărut evident că, în lipsa lui, victoria finală asupra troienilor ar fi fost compromisă. Problema este morală și politică: poți recupera un "tovarăș de drum" devenit brusc util, după ce l-ai tratat fără scrupule în împrejurări potrivnice ? Iscusitul Odiseu, conștient de dificultatea demersului său, își asociază un tânăr încă necompromis, pe Neoptolem, fiul lui Ahile, eroul ucis de troieni. Conflictul este pe cât de modern, pe atât de interesant. Filoctet, înrăit de suferință și de singurătate, Robinson abandonat de răutatea oamenilor, rămâne intratabil la ademenirile vechiului său aliat. Neoptolem se zbate între sentimentul justiției, care-i cere să nu participe la manipularea lui Filoctet, și datoria filială de a duce mai departe, până la victoria finală, războiul

început de către tatăl său. O etică de stânga, centrată pe valorile individuale și pe judecata personală se ciocnește în mintea lui Neoptolem cu o morală de dreapta, guvernată de modele păstrate în stratul profund al tradiției tribale. Soluția conflictului este adusă de Heracles, apărut ca un *deus ex machina* pe catalige: el îl convinge pe Filoctet să-și înfrângă dezgustul de felonia oamenilor și să revină alături de ei, asumându-și, în acest mod, în deplină libertate, propriul destin. Filoctet nu cedează injoncțiilor politicianiste, el decide singur să îndeplinească o misiune pe care zeii i-au hărăzit-o și pentru care toată suferința sa nu a fost decât o pregătire. Piesa este o fascinantă punere în scenă a victoriei destinului asupra politicii. Demersul regizoral al Andreei Vulpe a fost contestat cu o anumită vehemență de către unii critici, îndeosebi din cauza unei stângace și superficiale profesii de credință cuprinse în altfel admirabilul caiet-program al spectacolului. Menționând "tema învierii" ca pilon al montării, Andreea Vulpe a reușit să-i deruteze pe toți cei care confundă limbajul teatral cu cel colocvial. Judecând spectacolul în sine, sunt de admirat siguranța cu care sunt distribuite accentele, fluiditatea

bine stăpânită a acțiunii, buna reliefare a momentelor de *climax*. Andreea Vulpe are, incontestabil, un simț instinctiv al specificității discursului teatral, dovedit încă de la montarea de absolvire cu **Regele Lear**. Cu toate acestea, suntem contrariați nu o dată de anumite opțiuni stilistice care țin atât de regie și scenografie, cât și de interpretare. Astfel, semiobscuritatea *sfumato* în care se desfășoară spectacolul este improprie unei tragedii a dezbaterii fundamentale în care luciditatea trebuia reliefată printr-un ecleraj nemilos și contraste nete, ca în reprezentația trupei "Cheek by Jowl" din 1989. Corul este tratat superficial, prin tablouri vivante cam chinuite, în care vâslele par "te-uri" de spălat pe jos. Florin Zamfirescu, admirabil în atâtea alte roluri, dacă ar fi să nu amintim decât Fouquier-Tinville, face aici din Odiseu un Iago de operetă cu șuierături tenebroase în voce.

În schimb, Claudiu Bleonț este admirabil în Filoctet. Are forță, complexitate, înțelegere profundă a personajului, căruia îi conferă în mod inspirat o coloratură romantică de bună calitate, înrându-l, chiar dacă de

Claudiu Bleonț și George Călin

foto: Mihail Cratofil

departe, cu Prințul de Homburg. Vestimentația, deplasarea târîș trimit în mod pertinent la estropiații din metroul bucureștean, spațiu care constituie o adevărată Curte a Miracolelor a post-modernității. Relația cu arcul este expresivă, acesta părănd uneori în mâinile lui Bleont

când armă, când șarpe veninos, alteori simbolizând șarpele Ouroboros, cel care-și mușcă coada fiindu-și sie însuși suficient, așa cum s-ar fi dorit și dezamăgițul Filoctet. George Călin este extrem de talentat și făcut pentru marele repertoriu. Acuratețea sa este remarcabilă, bunul-gust, fără reproș; totuși,

persistă în jocul său o excesivă prudentă, o autosupraveghere inhibantă, care sugerează nesiguranța. Ar trebui să grăbească, prin lecturi asidue, maturizarea pe care experiența singură o aduce întotdeauna prea târziu.

Adrian Mihalache

Grotescul

nefericirii Așteptându-l pe Godot

Ființa umană, așa cum a văzut-o Beckett în **Așteptându-l pe Godot**, apare dominată de sentimentul anxietății, angoasei și alienării, de unde încercarea personajelor de a scăpa de singurătate. Din acest punct de vedere, considerăm că propunerea lui Nikolov Perveli Vili (pentru care montarea de la Studioul ieșean reprezintă examenul de licență) a rămas datoare textului. Desigur, Beckett este unul dintre adepții caracterului fizic al spectacolului, al limbajului semnelor teatrale, dar el vorbește și prin tăceri. A nu le respecta – așa cum autorul însuși le punctează în text cu atâta minuție – înseamnă, credem, a te depărta de unul dintre sensurile adânci și grave ale scrierii sale, de sensul însuși al **așteptării**.

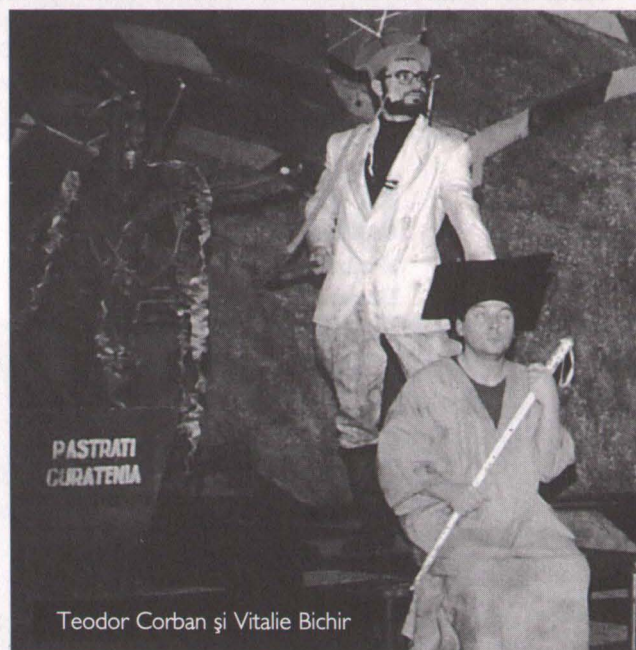
„Întreg spectacolul e un joc copilăresc fără sfârșit, valabil oriunde și oricând”, conchide Nikolov Perveli Vili în caietul-program. Tocmai acest aspect ludic prea evident, prea fizic (urmărind a traduce vizual disperarea, încercarea de a găsi soluția disoluției), prin abundența de mișcări, de mimică, privează spectacolul de discreția cu care Beckett **sugerează**. Există multă poezie în dialogul aparent mecanic dintre Gogo și Didi, în întrebările fără răspuns ce nasc îndoiala. Preaplina prezenței efective a actorilor o sufocă însă, minând sensul însuși al așteptării be-

ckettiene.

Materializând interioritatea, copiii aduși pe scenă de Nikolov Perveli Vili ne-au apărut mai degrabă ionescieni. Cu atât mai mult cu cât imixtiunea lor se face într-un cadru banal, aproape realist în datele sale bine determinate: cele ale stației de metrou.

Desigur, gara se înscrie unei întregi tradiții a imagisticii așteptării, a vieții-călătorie. Și totuși ni se pare că plasarea „acțiunii” din **Godot** într-o stație de metrou este pleonastică, sărăcind prin claritate neliniștea pe care textul o provoacă tocmai grație spațiului deschis amenințător din jurul personajelor. Calea ferată (imagine a circularității), cele două guri întunecate de tunel (slobozind și înghițind personajele), semafoarele (unul roșu, unul verde, mereu aprinse, într-un soi de veșnicie a dublei posibilități, a drumului liber dar și a interzicerii) sunt, credem, tot atâtea semne ce-și propun să nuanțeze ideea așteptării, să spargă monotonia locului prea strâmt, prea clar construit. Alegerea acestui decor l-a obligat pe regizor să renunțe la celebrul copac beckettian, înlocuit de scenograful Nicolai Mihăilă printr-o plantă cu (prea) multe crengi uscate, pe care personajele o mișcă adesea, într-o probabilă încercare de a anula ideea de centru al lumii și de a o accentua mai degrabă

AȘTEPTÂNDU-L PE GODOT de Samuel Beckett. Traducerea: Gellu Naum • TEATRUL NAȚIONAL "V. ALECSANDRI" din IAȘI • Data reprezentației: 1 februarie 1998 • Regia: Nikolov Perveli Vili • Scenografia: Nicolai Mihăilă • Distribuția: Florin Mircea (Estragon), Emil Coșeru (Vladimir), Teodor Corban (Pozzo), Vitalie Bichir (Lucky) și copiii Alexandru Avădanei și Ionuț Scripcaru.

Teodor Corban și Vitalie Bichir

pe cea de copac al vieții fără rădăcini, al relativității ființei umane și a cunoașterii. Împodobit cu ghirlande verzi de copiii-memorie, „copacul” din acest spectacol propune vizualizarea timpului interior regăsit, conotând în scena finală însăși ființa umană ale cărei veșminte îi materializează conturul omenesc; contur omenesc format de cele două pelerine, **tot** aproape unitar și totuși alcătuit distinct din două jumătăți. Căci personajele din **Godot** se înscriu unui tandem care funcționează tocmai în complementaritate. O complementaritate asimetrică – s-a